

Térben/helyben

Góra Orsolya és Somogyi Emese kiállítása

NAGY T. KATALIN

Kepes Intézet, Eger, 2019. III. 26. – V. 25.

foto: Somorjai Szilvia

GÓRA ORSOLYA: *Valóságfragmentumok a Fehér Mátrixban 12.*, 2018-2019, olaj, vászon, 100×150 cm

Az első, ami feltűnhet a két művész kiállításán: az emberi figura teljes hiánya. Tárgyak, épületek, ajtók, villamosok és női táskák – emberek nélkül. Ha valaminek vagy valakinek a hiányát érzékeljük, akkor az a valami vagy valaki nagyon is ott van, és éppen hiányuk erősít erre rá. A másik közös vonás; a térábrázolásra való törekvés. Konrád György egy interjújában egyszer azt mondta, hogy „minden emlékhöz térbeli emlékképek kapcsolódnak”. Góra Orsolya és Somogyi Emese műveiben a térbeliség mindig összekapcsolódik az emlékezéssel, az emlékekkel, ezért is lett a kiállítás címe: *Emlékkapszulák*. Erről azonnal

eszünkbe jut Susan Sontag fényképről mondott híres megállapítása: a fotó egy időkapszula. Az idő Góra és Somogyi munkáiban is főszerepet játszik, de ők az időt az emlékeikben szeretnék tetten érni, műveik által a megélt pillanatok, történetek emlékszárványokba transzponálódnak.

A festő (Góra Orsolya) végtelen, görbült *terek*et fest, a szobrász (Somogyi Emese) intim, személyes *helyeket* épít. Tér és hely mást jelentenek, de nagyon közel állnak egymáshoz. A tér általános, a hely egyedi. A tér időtlen, a hely időhöz kötött. A tér van, volt és lesz, tőlünk független, a hely általunk és most van. A tér keletkezik, a helyet mi hozzuk létre. A tér végtelen, a hely véges.

fotó: Somorjai Szilvia

SOMOGYI EMESE: *Portal II.*, 2016, bronz, vegyes technika, 35×20,5×29 cm

Martin Heidegger *A művészet és a tér* című írásában a tér értelmezhetőségét tárgyalja a szobrászatra fókuszálva. „Meg kellene tanulnunk felismerni – írja –, hogy maguk a dolgok a helyek, és nem csak odatartoznak egy helyhez.” Vagyis a tér nem úr, amely befogadja a „dolgokat”, hanem a „dolgok” által jön létre. Somogyi tárgyai heideggeri értelemben *maguk* a terek. Szobraikat nem úgy építi fel, hogy a kiválasztott elemekkel feltölti a szobor kijelölt terét, hanem a talált és a megformált valóságdarabkák maguk alkotják meg azt. A szobrászat nagy kalandjától, a szó szerint vett hiány megmintázásától sem fosztja meg magát. Az embert nála a Van Gogh óta mitikus jelentőséggel bíró cipők jelképezik. A mű a nézőben válik teljessé, képzeletben már mi magunk tipegünk, szökdécselünk, bukducso-lunk a kicsinyke bronzcipellőkben.

Góra következetesen folytatja festői programját, melynek fő motívuma a tér érzéki-konkrét és spirituális-metaforikus voltának megragadása. Évek óta foglalkoztatja az elméleti fizika, a téridő kérdésköre. A relativitáselmélet szerint a teret és az időt egységként kell kezelnünk, ha meg akarjuk érteni a világban zajló folyamatokat. A téridő görbülete, formája a benne lévő anyagtól függ. Einstein szerint nincs abszolút tér, a teret és az időt nem tudjuk szétválasztani. Meghatározott térben és időben élünk, újra és újra azon vagyunk, hogy meghatározzuk, mi is a tér és az idő.

Góra kitartóan keresi azokat a festői megoldásokat, melyekkel felmutathatná, érzékeltethetné mindezt. Legújabb sorozata, a

SOMOGYI EMESE: *Utás és holdvilág*, 2015, vegyes technika, 65×45×26 cm

Fehér mátrix című képegyüttes az alapszínekre épül. Majd az egymásra kerülő festékrétegek színes felületén megjelenik vagy azok alól a felszínre szivárog a fehér, finom áttetsző hártyaréteget képezve. Mintha csak a velünk élő, olykor elhalványuló, máskor élesen kirajzolódó emlékképzés élettanát szeretné modellezni a festő. Szelvényei a szemünkkel meg nem tapasztalható tér részleteit közvetítik a számunkra. A képzeletbeli, mégis valósnak tartott térben az ember építette világ rekvizitumai tűnnek elénk. Az az érzésünk, hogy a jövőből nézünk vissza a múltra.

Somogyi helyei megélt terek, mindennapi életünk helyszínei, telis-tele ismerős tárgyakkal, melyek történetek, hangulatok, érzések hordozói. Állunk az ajtó előtt reményekkel telve vagy szorongva, összemosódnak az elmúlt és a várva várt események.

Mindkét művész sejti, hogy a tér és a hely viszonyának tisztázásában az egyetlen, ami segíthet: az idő. Az idő, amely épp annyira viszonylagos, mint a tér, nem lineáris, nem kronologikus, olyan, mint az emlékezet, mindig jelen van, hol észrevétlen, hol rejtőzködve, hol erőszakosan. Góra filozofál, összefüggéseket keres, Somogyi mosolyogva legyint, elmesél egy történetet, hogy helyre kerüljenek a „dolgok”, a helyek, az emlékek. Góra képzeletben Jorge Luis Borgesszel és Andrej Tarkovszkijjal chatel, Somogyi Szerb Antallal és Roberto Bolañoval. De mindkettőjük szájában összefut a nyelv, ha Proust felidézi nekik, nekünk, annak a bizonyos sütnék az ízét, ami e kiállításban való bolyongás során is tökéletes útravalóul szolgálhat.

Réth Alfréd: *Alakzat az űrben*, 1934,
olaj, panel, 100×76 cm HUNGART © 2019

Nemzetközi biomorf kiállítás magyar műalkotásokkal

Átfogó tárlat nyílt áprilisban Párizsban, amely a 20-as évektől az 50-es évekig terjedő időszak biomorf művészetét foglalja össze. Az organikus, leginkább kórkörös és amőba alakú, vagyis az élő formákat idéző motívumokkal dolgozó, világhírű művészek alkotásai között szerepelnek Réth Alfréd, Brassai, Beöthy István, Ebneht Lajos és Moholy-Nagy László művei is. A közel félszáz művész – többek között Jean Arp, Joan Miró, André Masson, César Doméla, Man Ray, Auguste Herbin, Jean Hélion, Léon Tutundjian – jelentős, mintegy 80 alkotását (festmények, szobrok, fotók) bemutató kiállítás a Le Minotaure és az Alain Le Gaillard galériákban június végéig tekinthető meg.

Nádler István: *Kék – fekete*, 1968, akril, vászon, 133×188 cm HUNGART © 2019

Nádler István műve a Centre Pompidou állandó kiállításán

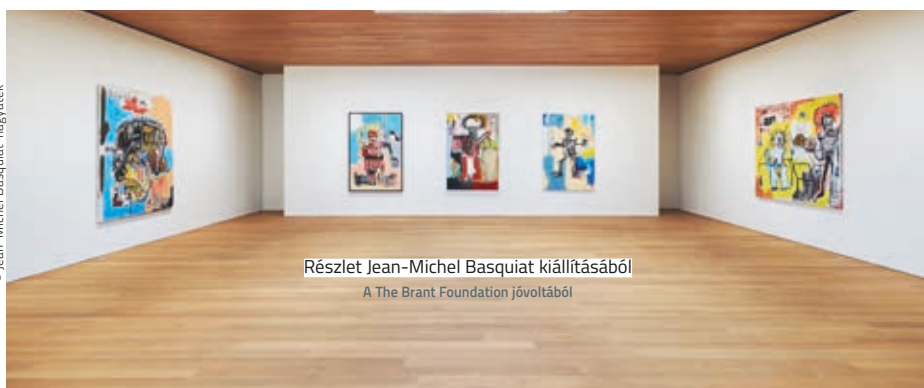
2019 márciusától a párizsi Centre Pompidou kortárs gyűjteményét bemutató állandó tárlaton látható Nádler István *Kék – fekete* című, 1968-ban készült festménye. A Kisterem Galéria a 2017-es párizsi FIAC képzőművészeti vásáron mutatta be a művet, amely 2018-ban Spengler Katalin és Somló Zolt, valamint a Centre Pompidou Közép-európai Akvizíciós Bizottságának jóvoltából került a múzeum gyűjteményébe. Nádler műve mostantól a párizsi kiállítóhely negyedik emeletén, Vera Molnar két alkotásával és Agam installációjával egy térben látható.

Jimmie Durham kapta a Velencei Biennálé életműdíját

A hagyományoknak megfelelően már a biennálé megnyitója előtt nyilvánosságra hozták, ki kapja idén az Arany Oroszlán-életműdíjat. Ezúttal az amerikai Jimmie Durham lett a kitüntetett, aki leginkább szobrászként és installációk megalkotásában szerzett elismerést, de sokoldalúságáról tesz tanúbizonyságot, hogy performanszművészként, íróként, költőként és polgárjogi harcosként is letette már a névjegyet. Sőt, a műfajválasztásban sem ismer határokat: a rajztól a kollázson át a fotóig és a videóig szinte minden területen otthonosan mozog. Témaválasztásában gyakran jelenik meg a kolonializmus, a művészet eurocentrikusságának kritikája, valamint az etnikai populációk meg nem értettsége, mindezt ötvözve játékosággal és humanizmussal.

Hatalmas siker Jean-Michel Basquiat New York-i kiállítása

Nagy érdeklődésre számított a The Brant Foundation, amikor új kiállítóterületet a New York-i East Village-ben egy Basquiat-kiállítással avatták fel, de talán ekkorra nem: már a megnyitó előtt elfogyott az 50 ezer ingyenes. Nem csoda, hiszen a haiti és Puerto Rico-i felmenőkkel rendelkező amerikai művész számos alkotását állították most ki, amelyek között a sztár leghíresebb művei is helyet kaptak. A helyszínválasztás sem véletlen, hiszen Basquiat East Village-et tekintette otthonának.

Részlet Jean-Michel Basquiat kiállításából
A The Brant Foundation jóvoltából

Jimmie Durham *Malinche* (1988–1992) című szobrával

Hangulatos nappalivá alakult a *Mona Lisa* kiállítóterme a Louvre-ban

Fotó: Airbnb & Louvre © Julian Abrams

JR: *A nagy piramis átka*, 2019, street art, papír, Louvre, Párizs

Egy szerencsés pár a Louvre-ban tölthetett egy éjszakát

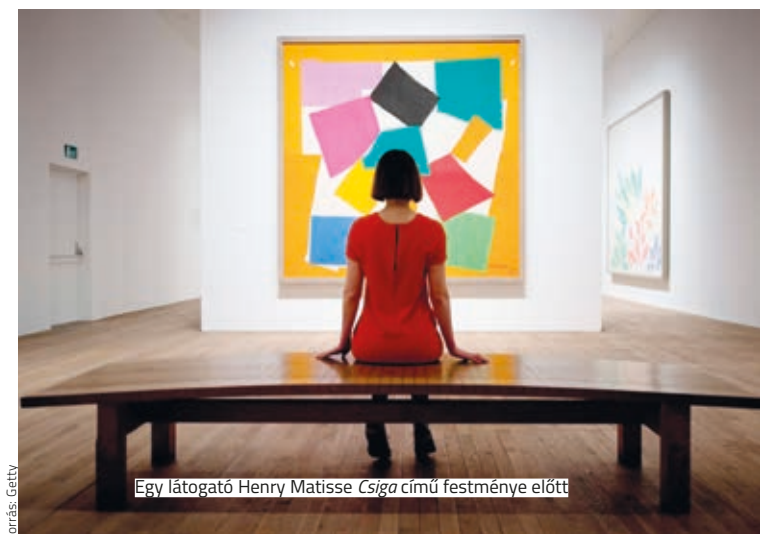
A párizsi múzeum partnerével, az Airbnb-vel közösen pályázatot hirdetett, amelynek nyertesei, egy pár, április 30-án egy estét és egy éjszakát az épületben tölthettek, kizárólag ketten. Egy éjszaka csak az övék volt *Mona Lisa*, exkluzív vacsorát költöttek el a Milói Vénusz mellett megterített asztalnál, majd egy privát akusztikus koncerten vehettek részt III. Napóleon rokokó szalonjában, az este zárásaképpen pedig a Louvre modern szimfóniája, a Pei-piramis üvegteteje alatt hajthatták álomra fejüket. Ki ne irigykedne rájuk?

Edouard Manet: *Laure*, eredeti címén *Olympia*, 1863, olaj, vászon, 130x190 cm

Slow Art Day: a műélvezet ünnepnapja

Idén április 5-én immár tizedik alkalommal rendezték meg a Slow Art Day eseménysorozatát, amelyben 166 múzeum vett részt szerte a világon, köztük a londoni Tate Modern. Tanulmányok bizonyítják, hogy a múzeumok látogatói egy-egy műalkotás megtekintésére átlagosan mindössze 15–30 másodpercet szánnak. A Slow Art Day-mozgalom kezdeményezésének lényege, hogy a műkedvelők ezt az időt lehetőleg 5–10 percre növeljék. Az eseménysorozathoz csatlakozott múzeumok erre a napra kiválasztottak legalább öt művet a gyűjteményükből, amelyek előtt a látogatók hosszabb időt töltöttek, miközben rengeteg háttér-információval gazdagodhattak a művekkel kapcsolatban. Az alkotások alapos, kényelmes és lassabb feldolgozását követően egy kurátor által vezetett beszélgetésen osztották meg érzéseiket, gondolataikat a megtekintett művekkel kapcsolatban a programon részt vevő többi látogatóval.

Egy látogató Henry Matisse *Csiga* című festménye előtt

forrás: Getty

Optikai illúzió a Louvre előtt

Idén 30 éves a Louvre előtt álló Pei-piramis. A jubileumra a francia művész, JR egy papírlapokból összeillesztett, optikai illúziós hatású installációt alkotott. A lapokat 400 önkéntes ragasztotta fel egyesével a piramis körüli területre. *A nagy piramis titka* (The Secret of the Great Pyramid) című street art alkotás egy sokkal nagyobb építmény illúzióját kelti, azt érzékeltetve, hogy a felszínen látható üvegpiramis csak a jéghegy csúcsa. Az optikai csalódást keltő alkotást a művész egyetlen hétvégére kívánta életre kelteni, amelyet a látogató közönség valóban „tönkre is tett” két nap alatt – így érzékeltetve a művész szándékainak megfelelően, hogy milyen könnyen mulandóvá válnak az emberi alkotások.

Főszerepbe kerülnek a festmények eddig háttérbe szorult afroamerikai modelljei

A párizsi Musée d'Orsay rendhagyó, *A fekete modell* Géricault-tól Matisse-ig című kiállításán többek között Manet, Delacroix, Gauguin, Picasso, Bonnard és Cézanne festményei kerülnek egészen új megvilágításba. Hosszas kutatómunka eredményeként ugyanis kiderítették a kiállított műveken látható fekete szereplők személyazonosságát, majd a háttérbe szorult modellek neveit használták inspirációnak a festmények átcímkezésékor. Így például Manet *Olympia* című műalkotását átnevezték *Laure*-ra az előtérben pózoló nő mögött látható afroamerikai szobalány után. A kiállítás így reflektál a rasszista és sztereotipizáló konvenciókra, amelyek a 20. század közepéig tetten érhetőek voltak a francia modern művészetben. A tárlat 2019. július 21-ig látogatható.